

Більше жодних намасте

Трамп подвоює мита для Індії через нафтові угоди з Росією. Можливо, це стратегічна помилка США.

Ще кілька років тому в Нью-Делі вважали Дональда Трампа надійним партнером. Після гучних виступів в Х'юстоні 2019 року (під гаслом «Howdy, Modi! (Привіт, Моді!)») і в Ахмададі 2020 року (цього разу під гаслом «Намасте, Трамп») індійсько-американське партнерство було піднято на символічний рівень: розмова на рівних і шана. Спільні інтереси в Індо-Тихоокеанському регіоні, обмін технологіями та взаємні інвестиції, здавалося, прокладали шлях до поглиблення стратегічної співпраці.

Однак уже за першого президентства Трампа торговельні питання стали болючим місцем у відносинах. Багато публічних угод не виправдали очікувань. Щоправда, в оборонній співпраці тоді був прогрес. Але під час другого терміну Трампа тріщина поглибилась, а тяглість відносин порушилась, до чого Нью-Делі на перший погляд здавався не готовим. Анонсовані мита завдадуть шкоди Індії в короткостроковій перспективі, але в довгостроковій Вашингтон може втратити більше, ніж Нью-Делі.

Розрив відбувався в кілька етапів. Навесні 2025 року Трамп виступив в ролі посередника в короткому, але інтенсивному конфлікті між Індією та Пакистаном, від чого Нью-Делі рішуче відмовився. За цим всього через кілька тижнів послідував крутий поворот в торговельній політиці: у відповідь на продовження імпорту нафти з Росії Вашингтон подвоїв імпортні мита на індійську продукцію з 25 до 50 відсотків.

А недавно президент США Дональд Трамп назвав економіку Індії *dead economy* та розкритикував в своїй звичній різкій манері торговельні практики Нью-Делі. В кількох публічних заявах він поставив під сумнів економічні показники Індії та звинуватив її уряд в недостатній співпраці в сфері торгівлі. Останнє можна зрозуміти: Індія справді може бути складним торговельним партнером, особливо через свій протекціоністський підхід. Крім того, Трамп активно співпрацював з Пакистаном.

Тобто Індія перетворилася з привілейованого партнера на об'єкт торговельної політики, в той час як інші країни, наприклад, Китай або Туреччина, з наслідками подібної поведінки при купівлі російських енергоносіїв майже не стикнулися. Принаймні, такий погляд самої Індії. Посил очевидний: під час другого президентства Трампа важливі не цінності чи партнерські відносини, а виключно корисність за визначенням самого Дональда Трампа.

Індія, яка під час його першого терміну ще могла насолоджуватись особливими правилами й символічними жестами, тепер відчуває на собі максимально транзакційну зовнішню політику. Чи справді Трамп хоче посилити тиск на Росію для припинення війни в Україні і ризикнути заради цього відносинами з Індією, поки незрозуміло. Проте очевидно, що роль США кардинально змінилася.

США десятиліттями були становим хребтом ліберального світового порядку – військовим, економічним, інституційним.

Трансатлантичний альянс формувалася нормативне ядро. Вашингтон гарантував безпеку, захищав багатосторонні інституції та визначав правила глобалізації. Цей час минув. Міжнародний порядок, заснований на правилах, який було встановлено під керівництвом США після 1945 року, втратив головного гаранта. Для світу настав історичний, переломний момент. Ми нині в проміжку між багатосторонністю й багатополярністю, в міжвладді. Між полюсами сили, що формуються, виникають нові альянси, непорозуміння й суперечки. Водночас стає очевидно, що, крім Китаю, немає іншого центру сили, здатного ефективно протидіяти колишньому гегемону після зміни курсу, зокрема в митній війні.

*Трамп 2.0,
протекціоністський і з
каральними митами,
уособлює смерть
панівного донині порядку*

Трамп 2.0, протекціоністський і з каральними митами, уособлює смерть панівного донині порядку. Індію теж зачепило, але вона поки не має можливості належно реагувати. Недавні заходи з боку США спрямовані конкретно на товари, які мають стратегічне значення для Індії. Це сигнал, що в нинішній американській доктрині інтересів навіть нібито геополітичні партнери більше не мають преференцій.

В цьому новому порядку Індія перебуває під структурним тиском. З одного боку, ріст економіки, молоде динамічне населення та уряд, який позиціонує себе як голос Глобального Півдня, додають цій країні впевненості в собі як геополітичному гравцеві. Нью-Делі претендує на активну роль в реорганізації міжнародних структур

управління, але порядок, заснований на правилах, був йому вигідний.

З іншого боку, в важливих секторах Індія поки не така потужна через реальну вразливість і брак енергетичних ресурсів. В критичних галузях, таких як виробництво напівпровідників, цивільна та військова авіація, енергетика тощо, вона й досі дуже залежна від глобальних ланцюгів постачання. Власна промислова політика Індії, наприклад, в рамках програми *Production Linked Incentive*, амбітна, але поки не здатна гарантувати стратегічну самодостатність у короткостроковій перспективі. Є й певні структурні недоліки: фрагментована промислова база, великий неформальний сектор з низькою продуктивністю та відносно низька в порівнянні з іншими країнами диверсифікація експорту.

Більшість експорту забезпечують всього кілька сфер, передусім ІТ-послуги, фармацевтика та ювелірні вироби. Багато з цих секторів вразливі перед протекціоністськими заходами. Через цю економічну асиметрію Нью-Делі слабо захищений від зовнішніх потрясінь, таких як раптове підвищення американських мит. На відміну від Китаю, який десятиліттями розбудовував потужну експортну архітектуру, Індія поки не має важелів для того, щоб гнучко реагувати на тиск зовні або нарощувати власну потужність.

А втім, цей геополітичний шок може стати для Нью-Делі точкою росту. Нинішні потрясіння можуть спонукати країну (яка продовжує розвиватись попри все) ще енергійніше реалізовувати вже існуючі ініціативи з диверсифікації зовнішньоторговельного партнерства. Приклад такої переорієнтації – поглиблення відносин з ЄС, зокрема через заплановане завершення переговорів по угоді про вільну торгівлю. Відкриття Індії для таких економічних і стратегічних партнерів, як Індонезія, В'єтнам і країни Перської затоки, теж свідчить, що її стратегія полягає в розширенні зв'язків.

Американці ризикують, самі того не розуміючи, змінити стратегічну перспективу БРІКС і сприяти консолідації цього альянсу

Ідеться навіть про готовність до тактичного зближення з геополітичними конкурентами, такими як Китай. Незважаючи на глибинні розбіжності, від прикордонних конфліктів до різних інтересів в Індо-Тихоокеанському регіоні, вибіркова співпраця стає можливим варіантом – в світі, де порядок відносний. Наскільки цей варіант життєздатний, може показати майбутній саміт ШОС, в якому прем'єр-міністр Індії Нарендра Моді має особисто взяти участь. Індія не прагне

приєднатися до якогось блоку, вона хоче зберегти стратегічну автономію, розширивши свої можливості.

Те, що в Вашингтоні сприймають за ознаку сильного лідера, насправді є зовнішньополітичною помилкою. Індія має всі шанси стати однією з провідних держав XXI століття в військовому, економічному та геополітичному сенсі. Послабити цю країну митами означає позбавити себе геополітичної ваги, а в середньо- та довгостроковій перспективі – зіпсувати відносини. Трамп одним помахом пальців перекреслив 25 років роботи над поглибленням партнерства. Крім того, американці ризикують, самі того не розуміючи, змінити стратегічну перспективу БРІКС і сприяти консолідації цього альянсу.

Статус США як привілейованого партнера Індії втратить актуальність щонайпізніше в серпні 2025 року. Потім його доведеться переглянути, оскільки тиск і погрози нічого не дадуть, а в системній конкуренції з Китаєм можуть дорого коштувати Вашингтону. Бути ненадійним в очах Нью-Делі означає втратити симпатію держави, провідної в тому світовому порядку, що нині формується. Індія нарощує вагу як суперник Пекіна в економічній та безпековій політиці, а також як посередник на Глобальному Півдні, навіть попри те, що може програти митну війну.

Індія і далі диверсифікуватиме свою зовнішню, економічну й торговельну політику – в напрямку ЄС, АСЕАН, Близького Сходу і Глобального Півдня. І в напрямку Китаю теж, якщо це буде в її інтересах. У дедалі нестабільнішому світі довіра і надійність стали стратегічними ресурсами, які США наразі просто марнують.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Крістоф Мор

Крістоф Мор (Christoph Mohr) - керівник представництва Фонду ім.
Фрідріха Еберта в Індії. До цього він очолював регіональне
представництво Фонду в Казахстані та Узбекистані. Він - один із
видавців книги "Біженці, мігранти та ліві в Європі".

